

Tapak Prasejarah Guar Kepah — Satu Catatan

oleh

AHMAD HAKIMI BIN KHAIRUDDIN

Unit Arkeologi, Jabatan Muzium dan Antikuiti Malaysia telah melaksanakan Fasa ke-IV, Projek Penyelidikan dan Galicari Arkeologi Sungai Mas, Mukim Kota, Daerah Kuala Muda, Kedah daripada 26 Mac hingga 11 Jun 1994. Sebahagian daripada projek tersebut melibatkan penyelidikan di tapak prasejarah Guar Kepah, yang terletak di Seberang Prai, Pulau Pinang. Penulis telah diminta untuk mencari semula lokasi tapak ini dan meninjau secara ringkas keadaan tapak tersebut. Laporan ini bertujuan untuk mencatatkan lokasi dan keadaan tapak tersebut.

Sejarah Awal Penyelidikan di Guar Kepah

Pengkaji British yang pertama sekali¹ melawat Guar Kepah adalah George Windsor Earl pada tahun 1851 (Earl 1861). Semasa lawatan beliau ke sana, Earl telah menjumpai sebahagian daripada rangka manusia di dalam timbunan kerang tersebut. Rangka manusia tersebut telah dihantar kepada F.W. Huxley untuk pemeriksaan dan penelitian (Huxley 1863). Huxley telah membuat kesimpulan bahawa rangka manusia tersebut adalah daripada golongan orang Melanesian.

Laporan Earl dan Huxley tidak mendapat perhatian ramai sehinggalah Robert von Heine Geldern menemui semula laporan-laporan mereka lebih kurang 60 tahun kemudian (van Stein Callenfels 1938). Penemuan von Heine Geldern

1. Terdapat ahli sarjana yang mengatakan bahawa Colonel James Low merupakan pengkaji British yang pertama sekali melawat Guar Kepah. Beliau telah melaporkan penemuan inskripsi "Raktamrttika" di sebuah "*sandy site in the nothern district of the Wellesley Province*" (Quaritch Wales 1947:1). Walau bagaimanapun laporan beliau tidak cukup jelas untuk membuktikan bahawa beliau telah melawat Guar Kepah dan menjumpai inskripsi tersebut di sana.

mendorong Ivor Hugh Norman Evans untuk mencari semula tapak Guar Kepah (Evans 1930). Evans adalah seorang pegawai etnologi dan arkeologi Muzium-Muzium Negeri-negeri Melayu Bersekutu (*Federated Malay States Museums* atau *F.M.S.*) yang bertugas di Muzium Perak, Taiping pada masa itu. Beliau membuat laporan tentang lokasi dan keadaan tapak Guar Kepah (Evans 1930), akan tetapi pihak *F.M.S.* tidak membuat tindakan selanjutnya terhadap laporan tersebut.

Penyelidikan seterusnya terhadap tapak Guar Kepah dilakukan oleh pihak Muzium Raffles di Singapura pada tahun 1934 menggunakan wang daripada Kerajaan Negeri-negeri Selat dan Carnegie Corporation Grant (van Stein Callenfels 1938). Galicari di tapak ini melibatkan tiga orang tokoh dalam penyelidikan arkeologi di Malaysia Barat, Dr. P.V. van Stein Callenfels, M.W.F. Tweedie dan H.D. Collings. Laporan galicari tapak ini ditulis oleh van Stein Callenfels dan dimasukkan ke dalam jilid pertama siri penerbitan *Bulletin of the Raffles Museum, Series B* yang diterbitkan khas untuk laporan-laporan arkeologi. Selain daripada laporan ini, terdapat juga laporan tentang rangka manusia yang dijumpai semasa galicari ini dijalankan dibuat oleh W.A. Mijsberg (1940).

Selepas penyelidikan oleh Muzium Raffles, tapak Guar Kepah dikaji semula oleh Dorothy C. Quartich Wales pada tahun 1941 (D.C. dan H.G. Quaritch Wales 1947). Beliau melaporkan penemuan sebuah stupa di sebelah timbunan kerang B, yang telah didirikan atas permatang Guar Kepah.

Tapak Prasejarah Guar Kepah

Tapak prasejarah Guar Kepah terletak di Seberang Perai, berhampiran dengan sempadan antara negeri Pulau Pinang dan Kedah. Tapak ini hampir 4 batu jauhnya daripada tepi pantai dan terletak di tebing kiri Sungai Muda.

Tapak prasejarah Guar Kedah terdiri daripada tiga timbunan kerang yang terletak di atas sebuah permatang (van Stein Callenfels 1938). Timbunan kerang A dan B² terletak di tepi tebing lama Sungai Muda. Data stratigrafi timbunan kerang A menunjukkan bahawa tapak ini pada awalnya terletak di muara sungai dan selepas itu ianya ditenggelami oleh kenaikan paras laut.³

Lokasi dan Keadaan Tapak Prasejarah Guar Kepah Pada Masa Ini

Rombongan penyelidik ke Tapak Guar Kepah terdiri daripada Encik Kamaruddin Zakaria, Encik Ibrahim Ahmad, Encik Rahim Baharum, Encik Kamaruddin Abdul Razak, Encik Ludin Hassan (dari Muzium Negara), Encik Tahir Hasin (Muzium Perak, Taiping), Encik Sayuti Ismail (Muzium Arkeologi Lembah Bujang,

2. van Stein Callenfels menandakan timbunan kerang yang terdapat di Guar Kepah sebagai *Shell heap 'A'*, *Shel Heap 'B'* dan *Shell heap 'C'* (van Stein Callenfels 1938).
3. Sila lihat laporan van Stein Callenfels, An Excavation of Three Kitchen Middens at Guar Kepah, Province Wellesley, Straits Settlements, *Bulletin of the Raffles Museum, Series B*, Vol. 1, No. 1, ms. 27-37, 1938 untuk keterangan lanjut tapak prasejarah Guar Kepah.

Merbok) dan penulis. Berdasarkan peta-peta yang lama dan juga baru, rombongan kami telah cuba mencari tapak tersebut. Sebuah jalan baru, Jalan Guar Kepah melintasi kawasan tapak Guar Kepah. Rombongan kami tidak berjaya menemui timbunan kerang seperti yang telah dilaporkan terlebih dahulu.

Kami bernasib baik oleh kerana orang pertama yang kami temui dan bertanya tentang lokasi tapak tersebut merupakan salah seorang penghuni kawasan tersebut yang berasal dari situ. Encik Che Lah bin Latif telah bersetuju untuk ditemubual oleh rombongan kami. Beliau telah memberitahu sedikit sebanyak tentang tapak-tapak tersebut. Beliau juga telah membawa kami berjumpa dengan pak cik beliau, Encik Man bin Hassan yang berusia lebih kurang 92 tahun.

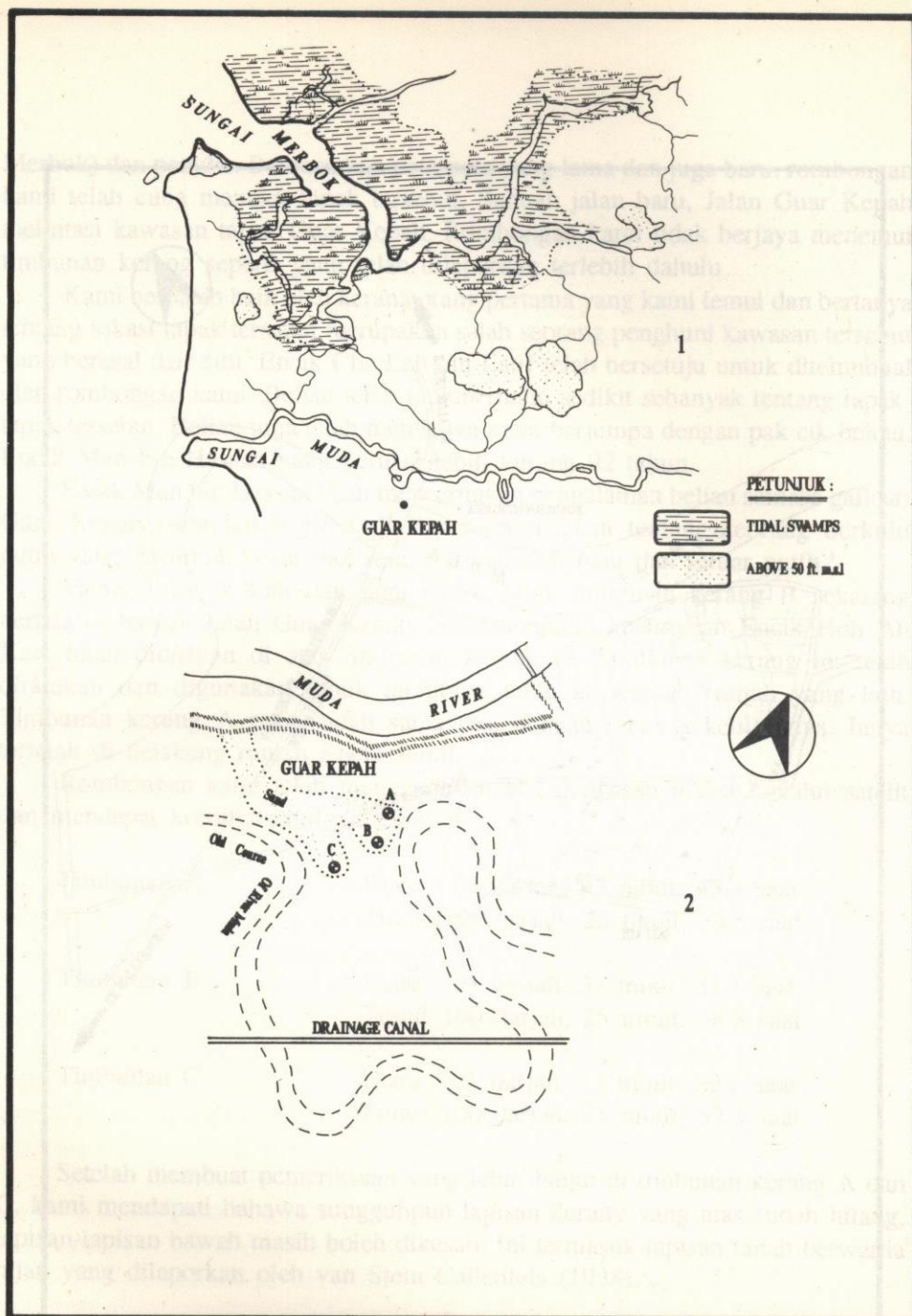
Encik Man bin Hassan telah menceritakan pengalaman beliau semasa galicari Guar Kepah pada tahun 1934. Beliau menceritakan tentang seorang berkulit putih yang bertubuh besar dan sentiasa memakai baju dan seluar putih.⁴

Menurut Encik Lah dan juga Encik Man, timbunan kerang B sekarang berada di bawah Jalan Guar Kepah. Sebuah rumah kepunyaan Encik Hoh Ah Kaw telah didirikan di atas timbunan kerang C. Timbunan kerang ini telah diratakan dan digunakan untuk membuat jalan ke sebuah rumah yang lain. Timbunan kerang A pula sudah sama rata dengan tanah sekelilingnya. Ianya terletak di belakang rumah Encik Jamil.

Rombongan kami telah menggunakan alat pengesan lokasi melalui satelit dan mendapat kordinat-kordinat tersebut:

Timbunan A	:	Utara 05 darjah, 33 minit, 33.4 saat
		Timur 100 darjah, 25 minit, 34.5 saat
Timbunan B	:	Utara 05 darjah, 33 minit, 31.1 saat
		Timur 100 darjah, 25 minit, 38.8 saat
Timbunan C	:	Utara 05 darjah, 33 minit, 29.2 saat
		Timur 100 darjah, 25 minit, 32.3 saat

Setelah membuat pemeriksaan yang lebih lanjut di timbunan kerang A dan C, kami mendapati bahawa sungguhpun lapisan kerang yang atas sudah hilang, lapisan-lapisan bawah masih boleh dikesan. Ini termasuk lapisan tanah berwarna hijau yang dilaporkan oleh van Stein Callenfels (1938).

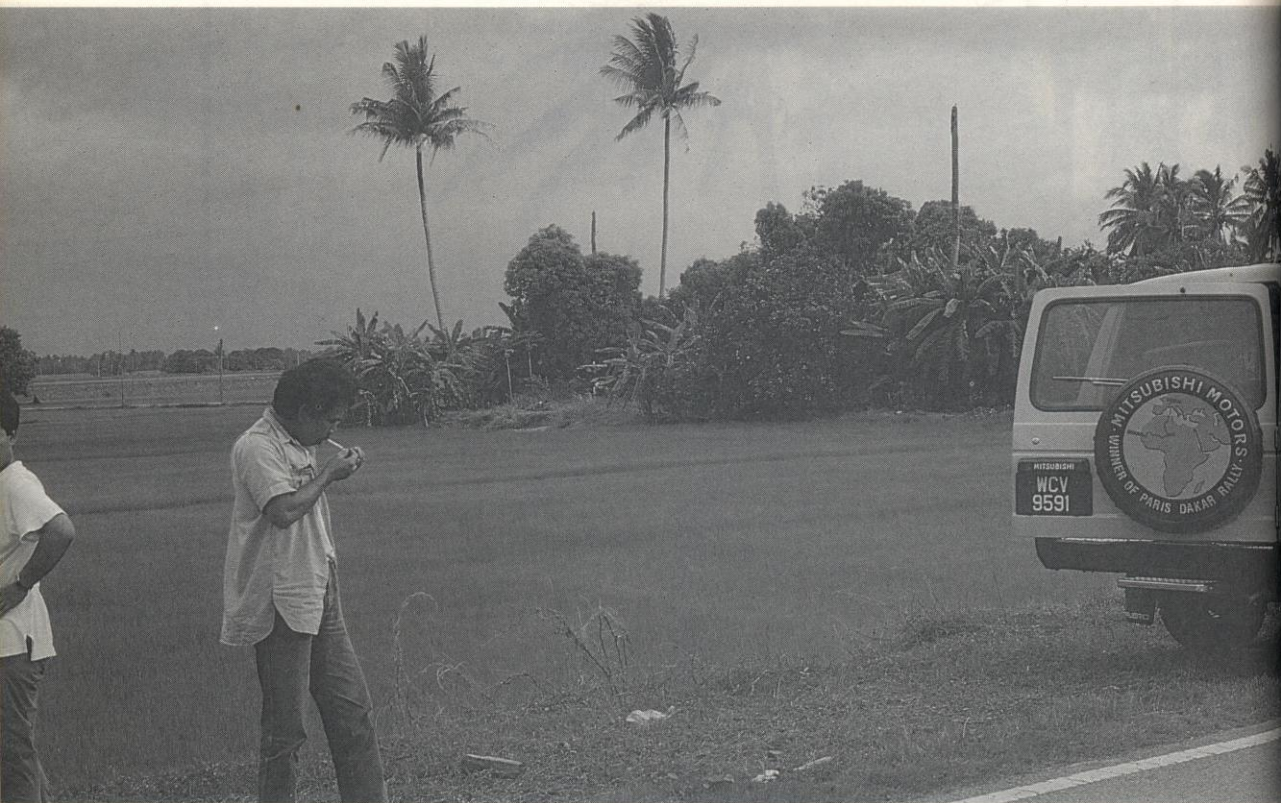

Peta Lakar Gua Kepah menunjukkan.

1. Lokasi: Gua Kepah (Dilukis semula daripada Foong See Tonn, Recent Archeological Discoveries in Malaya, 1956, JMBRAS, Vol. 32, pt.1, ms 205-213).
2. Timbunan Kerang A, B, dan C (Dilukis semula daripada Callenfels 1938) Diambil dari Ahmad Hakimi Khairuddin, A Review of the Material Cultures of the Pre-Metallic Prehistoric Peoples of West Malaysia, Tesis M.A. yang belum diterbitkan, The Wichita State University, 1991).

Pemandangan Timbunan Kerang A dari dalam Guar Kepah. Kawasan semak adalah tempat timbunan kerang tersebut. Perhatikan sawah bendang di belakang dan juga kawasan laman/halaman rumah di sebelah kiri.

Pemandangan Timbunan Kerang C dari Jalan Guar Kepah. Sebuah rumah telah didirikan di atas timbunan kerang ini (dilindungi oleh pokok-pokok di bahagian kanan gambar).

*Stratifikasi Timbunan Kerang C yang masih tinggal. Lapisan-lapisan kerang
di bahagian atas dan pasir di bahagian bawah.
(Semua gambar diambil oleh penulis)*

BIBLIOGRAFI

Choo, Alenxandra Avieropoulou

- 1987 A Guide to the Collections, National Museum Singapore Archaeology.
Singapore: National Museum of Singapore.

Earl, G.W.

- 1861 Topography and Itinerary of Province Wellesley, Penang: Pinang
Gazette Printing Office.

Evans, Ivor H.N.

- 1930 On Ancients Kitchen-Middens in Province Wellesley, *Journal of the
Federated Malay States Museums*, Vol. 15, Pt. 1, ms. 15 - 18.

Huxley, F.W.

- 1863 Letter on the Human Remains Found in the Shell Mounds.
Transactions of the Ethnological Society, new series, Vol. 2, Item
No. 265, ms. 265-266.

Mijsberg, W.A.

- 1940 On a Neolithic Palae-Melanesian lower jaw fragment found at Guar
Kepah, Province Wellesley, Straits Settlements, dalam *Proceedings of
the Third Congress of Prehistorians of the Far East*, Chasen, F.N. dan
M.W.F. Tweedie (ed.). Singapore: Government Printer.

Quaritch Wales, Dorothy C. dan H.G. Quaritch Wales

- 1947 Further Work on Indian Sites in Malaya, *Journal of the Malayan
Branch of the Royal Asiatic Society*, Vol. 20, Pt. 1 ms. 1-11.

van Stein Callenfels, peter V.

- 1935 An Advance in Far-Eastern Prehistory: Prehistoric Kitchen-Middens
in the Straits Settlements; Ancient Shell-Heaps at Guar Kepah,
Containing Relics of an Australo-Melanesoid Culture in the Malay
Peninsula, *The Illustrated London News*, Jan. 5, 1935, ms. 13-15.
- 1938 An Excavation of Three Kitchen Middens at Guar Kepah, Province
Wellesley, Straits Settlements, *Bulletin of the Raffles Museum*, Series
B, Vol. 1, No. 1, ms. 27-37.